

Kulturdepartementet

Deres ref: 16/1857

Vår ref: 207.13/ØBE

Dato: 31.08.16

Høringsuttalelse fra Akademikerne – forslag til ny åndsverklov

Det vises til høringsbrev fra Kulturdepartementet med høringsnotat og forslag til ny åndsverklov. Lovforslaget skal erstatte gjeldende åndsverklov (lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk mv).

Akademikerne støtter høringsnotatets hovedinnhold, knyttet til en reviderende og moderniserende gjennomgang av gjeldende lov både med hensyn til språkbruk og oppbygging, samt siktemålet om at den nye loven blir enklere tilgjengelig for alle dens brukere. Hovedreglene og prinsippene som gjeldende lovgivning er bygget på videreføres.

Høringsnotatets punkt 4.2 om utøvende kunstners rettigheter - begrepet «utøvende kunstner»

Departementet mener det ikke er behov for lovendring for å klargjøre utøverbegrepet og gir uttrykk for en fortolkning som åpner for at musikalsk leder kan kategoriseres som utøvende kunstner. Departementets syn er at dette må bero på en konkret vurdering av om vedkommende har bidratt på innspillingen på en måte som kan betegnes som en utøverprestasjon, enten det er som en dirigent eller en annen «som gjennom sin kunst framfører åndsverk». Akademikerne er ikke enig i departementets forståelse av loven når det gjelder hvorvidt musikalske ledere kan kategoriseres som utøvende kunstnere. Det er Akademikerne sitt syn at musikalsk leder skal kategoriseres som produsent, og at det må vurderes om de også har rettslig grunnlag som tilvirker.

Akademikerne

Fridtjof Nansens plass 6, 0160 Oslo

+47 95 30 90 90

www.akademikerne.no

post@akademikerne.no

Høringsnotatet punkt 4.4 om vederlag for offentlig fremføring av lydopptak

Akademikerne støtter forslaget i punkt 4.4.4.4 om vederlagsrett for tilgjengeliggjøring som gjelder offentlig overføring. Vi er enig i at de som er berettiget til vederlag skal kunne samtykke til fri bruk, og at slikt samtykke vil være bindende også for godkjent innkrevings- og fordelingsorganisasjon. Det er positivt at det samtidig avklares at dersom vederlag skal kreves, kan dette bare skje gjennom godkjent organisasjon og at det dermed ikke er adgang til å benytte alternativ klarering, for eksempel bruk mot betaling av såkalt «lisensfri» musikk.

Høringsnotatet punkt 5.5 om avgrensninger av eneretten til undervisningsformål

Akademikerne slutter seg til departementets forslag.

Høringsnotatet punkt 5.13 om samleverk i undervisning

Akademikerne støtter Kulturdepartementets vurdering mht. videreføring av bestemmelsen, gitt EU-kommisjonens bebudede gjennomgang av relevante problemstillinger knyttet til samleverk i undervisning.

Samleverkbestemmelsen bør omfatte digitale antologier og andre digitale læremidler på samme måte som den i dag gjelder papirbøker. Det vil være naturlig å avvente EUs regelverk på området før man gjør detaljerte endringer i det norske lovverket. En problemstilling som muligens er relevant for dette punktet, er manglende digital tilgang til eksamensoppgaver på nett. Utdanningsdirektoratet legger ut alle eksamensoppgaver digitalt etter at eksamen er gjennomført.

Gamle eksamensoppgaver brukes aktivt i undervisningen gjennom hele året som en viktig del av opplæringen. I og med at elevene i videregående skole stort sett har egen PC, blir eksamensoppgavene ikke kopiert opp på papir. I en del fag, for eksempel norsk, engelsk og fremmedspråk, inneholder eksamensoppgavene skjønnlitterære tekster m.m. som direktoratet av hensyn til åndsverkloven ikke kan gjøre tilgjengelig digitalt. Det fører til mye

ekstra arbeid for lærerne, som må skanne disse manuelt. Dersom man kunne la tvangslisensdirektivet gjelde her, ville det bety at en av tidstyvene i skolen forsvinner.

Høringsnotatet punkt 6.8.4

1) Forslaget om lovfesting av regelen om overgang av opphavsrett i arbeidsforhold

Akademikerne støtter forslaget om å lovfeste prinsippet om at opphavsrett til verk skapt i ansettelsesforhold, i mangel av annen avtale, anses overgått til arbeidsgiveren i den utstrekning det er nødvendig for at ansettelsesforholdet skal nå sitt formål. Akademikerne er enig i departementets begrunnelse for forslaget:

«Et av hovedformålene med revisjonen av åndsverkloven er at loven skal bli enklere å forstå for brukerne. En ny bestemmelse om overgang av opphavsrett i ansettelsesforhold vil etter departementets syn gi partene informasjon om deres rettsstilling slik at de enklere kan innrette seg etter den. Deres rettsstilling vil med dette tydeliggjøres. Etter departementets oppfatning vil dette bl.a. bidra til å skape større forutsigbarhet og klarhet når partene ikke har inngått noen avtale eller når avtalen de har inngått er uklar. At loven med den nye bestemmelsen faktisk gir uttrykk for hva som oppfattes som gjeldende rett vil, i tillegg til å være positivt i seg selv, etter departementets syn også kunne bidra til at partene i arbeidslivet i større grad enn tidligere uttrykkelig regulerer rettighetsspørsmål i avtaler. En tydeliggjøring av rettsstillingen kan gi partene insentiv til overveie rettighetsspørsmål, noe som antas å bidra til at slike spørsmål avtalereguleres i større grad.»

Akademikerne ser risikoen for at en slik tydeliggjøring av rettstilstanden, og at den er fravikelig ved avtaleregulering (eks arbeidsavtalen), kan føre til at det gjennomgående fra arbeidsgiveres side opereres med arbeidsvilkår som overfører rettigheter i større omfang enn «arbeidsforholdets formål» tilsier. Slike vilkår vil normalt være vanskelig å forhandle om ved inngåelse av arbeidskontrakter grunnet det ubalanserte styrkeforholdet i situasjonen.

Å lovfeste et balansepunkt mellom partene bygger på en anerkjennelse av begge parter posisjon, også arbeidstakers. Den foreslåtte lovfestingen representerer ikke en uttrykt ambisjon om å være et «minstevern» for arbeidstakerinteresser spesielt, slik det er en rekke eksempler på i arbeidslivslovgivningen ellers (ufravikelige bestemmelser mv). Det vurderes like fullt å være et behov for å sikre noen misterettigheter. Det vises til departementets uttrykte formål om å styrke opphavsmannens posisjon ved lovforslaget generelt.

Akademikerne hilser lovfestingen av den fravikelige rettstilstanden velkommen, men ønsker at departementet følger nøye med i utviklingen og avtalepraksis på området. Det vises til parallellen knyttet til lov om arbeidstakeroppfinnelser der det i forarbeidene til loven (Innstiling O. IX 1969-70 på side 4, annen spalte) angis at:

«Dersom det viser seg at lovens bestemmelser blir tilsidesatt til ugunst for arbeidstakeren i større omfang enn det man måtte regne med, går komiteen ut fra at departementet vil ta opp spørsmålet om en innstramning i adgangen til å fravike lovens bestemmelser ved avtale.»

For ordens skyld understrekes at arbeidstakeroppfinnerloven iht. lovforarbeidene, blant annet, er en vernelov for arbeidstakers interesser. Angjeldende lovforslag for åndsverk bærer det samme hensynet generelt for opphavsmenn, herunder de som er ansatt i andres tjeneste. De samme argumenter for at loven også i praksis sikrer et minstevern gjør seg gjeldende.

2) Forslaget om endring av bestemmelsen som lovfester spesialitetsprinsippet

Akademikerne tiltrer departementets synspunkter og begrunnelse for å lovfeste spesialitetsprinsippet tydeligere. Dette gjelder både som bevisbyrderregel og som tolkningsprinsipp. Forslaget til lovtekst støttes.

Akademikernes medlemmer som får sine opphavsrettigheter regulert av en avtale som fraviker fra den alminnelige regelen om overgang av slike rettigheter i arbeidsforhold vil kunne ha nytte av den tydeliggjøringen lovforslaget innebærer. Slik avtale vil da underkastes avtalerettens krav til konkretisering og klarhet på en måte som skyver risiko

for mangel på slikt over på arbeidsgiver. Dette bidrar et stykke på vei til å gi arbeidstaker beskyttelse i det vanligvis ubalanserte styrkeforholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker ved inngåelse av ansettelsesavtaler.

Med vennlig hilsen
Akademikerne

Øyvind Berdal
Rådgiver